

Дедют

Іванна Котяш

УДК 821.161.2-6

ЕПІСТОЛЯРІЙ СПИРИДОНА ЧЕРКАСЕНКА: АВТОБІОГРАФІЧНИЙ ТА ЛІТЕРАТУРНИЙ КОНТЕКСТИ

Стаття має за мету систематизацію та аналіз літературних джерел епістолярного спадку С. Черкасенка, зокрема раніше не оприлюднених архівних матеріалів – листування письменника з Л. Білецьким, а також епістолярну автобіографію письменника.

Ключові слова: епістолярна форма, епістолярна автобіографія, приватний лист, публіцистичний лист, художній лист, автобіографічний контекст, теоретико-літературний контекст, культурно-історичний контекст.

Іванна Котяш. Епістолярій С. Черкасенка: автобіографічний та літературний контексти
Article aims to systematize and analyze the literature sources of Spiridon Cherkasenko legacy, including previously unpublished archive correspondence with the writer Leonid Beletskiy, containing private letters of Spiridon Cherkasenko to its addressee, and epistolary autobiography of the writer.
Key words: epistolary form, epistolary autobiography, private letter, publicist letter, artistic letter, an autobiographical context, theoretical and literary context, cultural and historical context.

Несправедливо забута, а точніше – довгий час замовчувана, творчість визначного українського письменника Спиридона Черкасенка сьогодні повертається до свого читача. У літературному процесі початку ХХ ст. його ім'я стояло поряд із такими відомими українськими письменниками, як О. Олесь, В. Винниченко, М. Черняхівський, Г. Чупринка, М. Вороний. С. Черкасенко, за словами Т. Жицької, “належить до тієї генерації національно-свідомої інтелігенції, яка, витворюючи мистецькі свідчення розкутості художнього мислення, своєю творчою практикою крок за кроком спростовувала тезу про провінційність і “тематичну” вторинність рідного мистецтва, а відтак допомагала українському суспільству позбуватися нав'язаного комплексу національної меншовартості” [6, 47]. Саме із цих причин постає С. Черкасенко і його творчість не влаштовували радянську владу. Від 30-х рр. ХХ ст. ім'я цього автора було вилучено з літературного процесу й лише на початку 90-х рр. того ж століття доробок С. Черкасенка повернувся на батьківщину, тоді ж виникає зацікавлення творчістю митця з боку літературознавців. Біографії та літературно-художньому спадку письменника загалом присвячено студії О. Мишанича, О. Бабишкіна, В. Оліфіренка, Г. Калантаєвської, Н. Сидоренко, Л. Скорини, В. Школи, Л. Ржепецького та ін.

Як відомо, Черкасенко виявив яскраве обдарування в усіх сферах літературно-художньої, публіцистичної та літературно-критичної творчості. Він – автор понад 30-ти збірок поезій, у котрих зарекомендував себе майстром суспільно-політичної, інтимної, пейзажної лірики, чимало зразків якої стали народними піснями (“В чаду кохання”, “Над річкою”, “Ніч”), а також викликали зацікавлення українських композиторів (на слова С. Черкасенка писали музику К. Стеценко, М. Гайворонський, Я. Ярославенко, Я. Батюк та ін.). Його поетичний доробок аналізували О. Бабишкін, П. Водяна, О. Єременко, Г. Калантаєвська, С. Дяченко, Л. Савченко, Н. Майборода та ін.

Не менш вагоме місце у творчому доробку митця посідає його мала проза, присвячена здебільшого змалюванню умов життя та праці шахтарів (про що С. Черкасенко почав писати одним із перших в українській літературі), а також його історичний роман “Пригоди молодого лицаря”. Прозу письменника досліджували Г. Калантаєвська, С. Дяченко, О. Рудницький, О. Івасюк, Н. Майборода та ін.

Аналіз драматургічного доробку С. Черкасенка, автора близько 50-ти п'єс (трагедій, драм, комедій, одноактів, скетчів, етюдів), містять розвідки Т. Жицької, В. Школи, О. Олійник, Л. Барабан, Л. Дем'янівської, Г. Веселовської, В. Антофійчука та А. Нямцу, О. Когут, М. Кудрявцева, Н. Антонець, О. Кузьми та ін.

Однак слід констатувати, що, попри значну кількість досліджень тих або тих аспектів різнобічної діяльності С. Черкасенка, у його спадку досі залишається багато “білих плям”, які потребують ретельного аналізу, залучення нових літературно-критичних методів та підходів, уведення в широкий теоретичний ужиток біографічних матеріалів, іще не використаних науковцями. До таких матеріалів належить й епістолярій письменника. Мета пропонованої розвідки – систематизувати й дослідити літературні джерела епістолярного спадку С. Черкасенка.

Свого часу С. Єфремов, видаючи листи Тараса Шевченка, зокрема, писав, що епістолярій – “це справжня автобіографія поета, – нехай і не повна, нехай і в уривках, нехай і писана з випадкових у кожному окремому випадку мотивів і під різними настроями та з різними замірами, але така, що ціле свідоме життя охоплює і висвітлює його автентичними рисами” (цит. за: [8, 80]).

Ці слова можна вжити й до постаті С. Черкасенка, чий епістолярій – багате джерело біографічних свідчень та літературно-критичних коментарів до творчості письменника, своєрідне дзеркало, у якому відображено основні етапи його мистецького становлення та зростання, естетичні смаки й ідейні переконання, мотиви звернення до різних проблем, образів, людських характерів, фабульних ситуацій. Важливу роль епістолярію як допоміжного матеріалу, що дає змогу глибше ввійти у творчий світ письменника, збагнути витоки його мистецьких зацікавлень, особливості світогляду та художнього мислення, зауважує й сам С. Черкасенко, характеризуючи в листі до Л. Білецького епістолярій О. Пушкіна: “Отже, листи... Не люблю читати чужі листи, навіть коли хто пропонує прочитати, як щось цікаве; не любив і тоді. Але листи Пушкіна – це не те. Це ті самі твори, але такі, що відкривають найінтимніші сторони поетової душі, допомагають розгадати тайну його творчості, знайомлять з тим світом, що в нім поет обертався, навчають правдивої оцінки людей, виявляють найправдивіше його погляди, його світогляд і т. і. А опріч того, для малознайомого з літературою читача – скільки імен нових у цій області! А взаємовідносини між письменниками й великим поетом, – хіба це не цікаво?... Перечитавши з величезною увагою твори й листи Пушкіна, я став на цілу голову вище за своїх товаришів у здатності орієнтуватися в лектурі, розбиратися в книжках. Доба, коли читалося все, що на очі трапилося, аби друковане, минула. Лубок було поховано безповоротно. Почав зароджатися літературний смак, розвиватися літературне чуття. Це був величезний крок наперед” [10].

Відомо, що впродовж свого життя С. Черкасенко активно листувався зі значним колом осіб, до якого входили його товариші з початкового училища, учительської семінарії, письменники, літературні критики, журналісти, науковці, громадські діячі, члени родини. Серед адресатів С. Черкасенка – С. Єфремов і М. Грушевський, поет М. Вороний, український актор, режисер,

організатор театральної справи М. Садовський (сценічний псевдонім М. Тобілевича), історик української літератури, дійсний член НТШ Л. Білецький, український публіцист, театральний рецензент, громадський і театральний діяч Г. Коваленко-Коломацький, визначний громадський діяч, видавець, публіцист, меценат Є. Чикаленко, відомий український історик, юрист, політик С. Шелухін, політичний і громадський діяч, публіцист, соціолог, поет М. Шаповал, композитор, хоровий диригент і педагог К. Стеценко, видатний бібліограф, знавець української історії, літератури, книги В. Дорошенко, видатний педагог, державний і громадський діяч України С. Русова, громадсько-політичний діяч, письменник, публіцист П. Стебницький, педагог і освітній діяч Я. Чепіга та ін. На жаль, із величезного епістолярного спадку С. Черкасенка нині опубліковано лише незначну частину його листів або листів адресатів до нього. Це, зокрема, чотири листи до М. Вороного [4], два листи до К. Стеценка [3], листування з М. Шаповалом, датоване 1924 р. (усього в архіві М. Шаповала збереглося понад 100 листів від С. Черкасенка) [5], листування з В. Дорошенком [7] та С. Русовою [9], із С. Єфремовим і М. Грушевським стосовно драми С. Черкасенка “Хуртовина” [2], з Г. Коваленком-Коломацьким щодо драми “Еспанський кабальєро Дон Хуан і Розіта” [6], а також оприлюднене Н. Антонєць у її дисертаційному дослідженні листування С. Черкасенка з Г. Коваленком-Коломацьким, М. Садовським, С. Русовою, М. Шаповалом, С. Шелухіним (Центральний державний архів вищих органів влади та управління України), М. Грушевським (Центральний державний історичний архів у м. Києві), С. Єфремовим, П. Стебницьким, Є. Чикаленком (Інститут рукописів Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського) [1].

Окреме місце в епістолярній спадщині С. Черкасенка з огляду на його фактологічну вартість для аналізу біографічного та творчого шляху письменника посідає його листування з Л. Білецьким, яке вперше введено нами в теоретичний ужиток вітчизняного літературознавства.

Листи С. Черкасенка до Л. Білецького, що збереглися в особистому фонді адресата, а також Українському громадському видавничому фонді у Празі, – це величезний масив фактологічної інформації, котрий у першому загальному наближенні можна поділити на дві великі частини. Перша з них являє собою 120 приватних листів С. Черкасенка до Л. Білецького, написаних у період із 10 липня 1930 р. по 9 січня 1940 р. Друга частина – це унікальна автобіографія, яку С. Черкасенко у формі листів (загальною кількістю 148) викладає Л. Білецькому, починаючи від 10 липня 1935 р. й закінчуючи 23 лютого 1938 р. Епістолярний життєпис С. Черкасенка охоплює хронологічний період його життя від вступу до школи й до моменту, коли майбутнього письменника переводять на роботу у школу при Лідіївських копальнях. Автобіографія С. Черкасенка надає значну кількість винятково важливих (ідентифікованих самим автором) фактів, які стосуються витоків і подальшої еволюції його світогляду, ідейно-політичних та релігійних поглядів, навчально-педагогічної системи, морально-етичних та естетичних переконань, літературно-художніх зацікавлень і становлення письменника.

Функціонально-семантична організація епістолярію митця прикметна широким жанрово-тематичним спектром. Кількісно найбільшу частину епістолярію становлять приватні листи. Їх тематика різноманітна: від звичайних подробиць і проблем сімейно-побутового життя і професійної роботи (поточні життєві стосунки, конфлікти, справи, пов'язані з освітянською діяльністю, літературною працею, серед яких – навіть прохання повернути забуту парасольку або рецепт приготування білих грибів і капусняка) до питань екзистенційних; пріоритетне значення має тема можливого повернення письменника з еміграції. Ця тема,

зокрема, порушується й варіюється (у широкому контексті морально-етичних рефлексій та переживань) у багатьох листах С. Черкасенка, спрямованих до різних адресатів: “Нещодавно одержав від п. Чепіги повідомлення про те, що ВУЦВК розглядав мою справу й вирішив її позитивно, себто додому мене пустять, – сповіщає Спиридон Феодосійович С. Русову 19 жовтня 1926 р. – Але коли той дозвіл з візою достану на руки – невідомо. Бюрократизм там не гірший за царський. Чепіга пише, що часом якийсь папір з другого поверху на перший йде два тижні; то ж можна уявити, скільки він ітиме з Харкова до Праги, а з Праги до Ужгороду. А тим часом усі мої думки вже там. <...> Отсе повибирав дещо із своїх поезій та посписував, щоб повезти додому й там щось заробити на їх виданні, бо ж не уявляю собі, що я там робитиму в перші часи, а їсти ж щось треба буде. Служити десь там я не збираюсь (служить бы рад – прислуживаться тошно), а думаю зостатися, як і колись, “вільним художником” – літератором і педагогом. Чепіга пише, що роботи велика сила й без служби” [9, 5].

М. Садовський невдовзі після свого повернення у квітні 1926 р. в Україну із чехословацької еміграції зазначав: “Я цілком згоден з Вами, – писав корифей українського театру 27 червня 1926 р. з Києва в Ужгород, – що вертатися треба всім культурним силам, коли єсть яка-небудь змога, бо сидіти там, в Чехії, і пити відрами пиво на кошт чехів <...> це не діло, і від того тутешня Україна нічого не придбає. То ж моя думка, коли Ви чи хто другий маєте змогу вертатися, – вертайтеся та берімося за спільну культурну роботу на користь рідній Батьківщині... Це моє глибоке переконання. Дійсні таланти своєрідні внесуть нову якусь течію і освіжать задухлу атмосферу, а там, Бог допоможе, піде дощик, зазеленіє трава на степах України і, дай-то Боже милий, блисне... Ясне сонечко пригріє і заколоситься нива золотою пшеницею. Так-то, мій дорогий, треба думати і робити діло, а не лежать гнилою колодою в мокрій Чехії” [1, 96-97].

Майже через два роки щоденного марного очікування С. Черкасенко пише 12 червня 1928 р. з Ужгороду у Прагу С. Русовій: “А шляху додому ще й досі не видно. Я, як Вам відомо, спробував був стукнути в большевицькі двері – і раз, і вдруге, але відповіді не дочекався досі. Очевидно, чекають, щоб я виступав публічно з якоюсь гнусністю проти еміграції. Ну, та хай же чекають! Вже швидче я дочекаюсь, коли можна буде без їхнього дозволу їхати, ніж вони тієї гнусності. Листуюся з Києвом (Гр. Коваленко-Коломацький) і з Харковом (Я. Чепіга), отже більш-менш поінформований, як там. З листів бачу, що погано і що буде ще гірше. Щось у них там коїться непевне. Отже, може й краще, що не пускають” [9, 6].

Доволі значний пласт тематики приватних листів письменника становить літературно-біографічний контекст. Зокрема ідеться про сценічне втілення його п’єс, наприклад історичної драми “Еспанський кабальєро Дон Хуан і Розіта” [6], про контакти з літературними видавництвами щодо публікації або перевидання творів самого С. Черкасенка, а також його знайомих і колег, про організацію літературних ювілеїв, написання критичних рецензій та відгуків про творчість митця чи когось із кола його оточення [4], про співпрацю з літературними часописами та громадськими організаціями [5].

Біографічний контекст тематики листів С. Черкасенка найяскравіше засвідчено його епістолярним життєписом.

Теоретико-літературний зміст приватного листування С. Черкасенка пов’язаний переважно з коментарями самим письменником або його адресатами обставин, деталей, ідейних та естетичних мотивів і спонукань, творчої історії, проблематики, літературно-критичної оцінки творів митця чи його колег по перу. Численні зразки такої кореспонденції містяться в листуванні

С. Черкасенка із С. Єфремовим та М. Грушевським стосовно драми “Хуртовина” [див.: 2], з К. Стеценком стосовно написання музичних номерів до драми “Про що тирса шелестіла” [див.: 3], з М. Вороним щодо літературно-критичних оцінок Л. Білецьким поетичних творів С. Черкасенка, М. Вороним – творів П. Тичини, С. Черкасенком – літературної постаті М. Семенка [див.: 4] тощо.

Культурно-історичний контекст тематики приватного листування письменника порушується переважно в тих листах, у яких він висвітлює свої ідеологічні, національно-патріотичні, культурологічні, педагогічні погляди та зацікавлення. Наприклад, у діалозі із С. Русовою дає різко негативну оцінку радянським читанкам [9]; у листі до М. Шаповала від 23 листопада 1921 р. широко й відверто декларує свої ідеологічні погляди [5].

Культурно-історичний тематичний контекст помітно й у листах С. Черкасенка до Я. Савченка, які можна зарахувати до публіцистичних. На початку 1924 р. письменник надіслав у радянську Україну лист із осудом колишнього ідейного одностумця за його підтримку комуністичної ідеології. Цей документ мимоволі ініціював появу в радянській пресі цілої низки публічних відповідей – насамперед самого Я. Савченка (“Одвертий лист до петлюрівського письменника Спиридона Черкасенка”), відозву 66 представників харківської інтелігенції, які “вибачались” за свою ідейну непідготовленість до завдань нового часу, політичної та національно-культурної програми комуністичної партії (“Відозва до української інтелігенції та всього радянського суспільства”) і, зрештою, лист однієї з районних конференцій працівників освіти (“Наша відповідь ворогам народу”), у якому говорилося: “Ми, вчителі Македонського району на Київщині, не можемо не висловити свого обурення з приводу нахабних інсинуацій і бруду, що вилив пан Черкасенко на українську радянську культуру та на її відданих робітників, і підкреслюємо, що чудова пролетарська, гостро-барвиста відповідь т. Савченка – є й наша відповідь недобиткам “Неньки-України” панам Черкасенкам, Винниченкам, Шаповалам та іншим запеклим петлюрівцям, ворогам трудящого люду України” [1, 95].

Листи, у яких С. Черкасенко спростовував адресовані йому численні ідеологічні закиди, на жаль, іще не оприлюднено.

Художній тип листа найяскравіше представлений його епістолярною автобіографією, викладеною в посланнях до Л. Білецького. Спонукальним мотивом до створення цієї автобіографії стала адресована С. Черкасенку ініціатива Л. Білецького дати розгорнуту відповідь на питання анкети, яка б допомогла створити автобіографічний та літературний портрет письменника. Митець висунув зустрічну пропозицію: “Дорогий Леоніде Тимофієвичу! Дозвольте мені відповідати на Вашу анкету листами, так би мовити – в епістолярній формі, бо скласти щось таке, як автожиттєпис, – забарна річ, а просто “заповнити графи” – суха й не цікава історія. Листами й мені легше, та й оповідання буде живіше й докладніше” [11].

148 листів епістолярної автобіографії С. Черкасенка – це не лише деталізований опис дитячих та юнацьких років життя майбутнього письменника, його професійного та творчого становлення, а й майже повноцінна, хоча й специфічна із жанрового погляду, автобіографічна повість, у якій під певним ідейно-естетичним кутом зору, у художньо-образній формі створено й узагальнено життєвий автопортрет молодого національно-свідомого українського інтелігента початку ХХ ст., поданий на тлі історичного, політичного та культурного життя тієї епохи.

Художні елементи, пов’язані, зокрема, зі специфічною образною манерою бачення світу, вираженою емоційністю, яскравим індивідуалізованим мовленнєвим колоритом, влучною, з предметно-семантичного погляду,

деталізацією, тобто з орієнтацією на те, щоби повідомлювана інформація виглядала “жвавніше й докладніше”, можна знайти в багатьох листах С. Черкасенка, особливо в тих, які адресовані колу його найближчих знайомих і товаришів, із котрими, відповідно, він був найбільше щирий, одвертий і не обмежуваний вимогами офіційного етикету у своїх висловлюваннях. Інколи письменник навіть використовує віршовану форму мовлення, як, наприклад, у листі до Л. Білецького від 13 липня 1934 р.:

“Мої дорогі, мої любі Білецькі! Я й знов у неділю, 15-го, –
Самотністю й нудьгою гнаний,
Як день удасться без дощу,
На крилах дружніх полечу
До вас, на Лисіни, в Модржани.
Хоч гірш за дідька гість незваний –
Не хочу брать цього в тямки!
За тепле слово, стиск руки,
Що їх дають мені Модржани,
Ладен зазнати і догани,
І в нерухомий впасти транс,
Як візьме пані на сеанс, –
Аби навідати Модржани.
Найгірш бува, як в час нежданий
Та баба Риндичка притьмом
Тебе накриє язиком, –
Та й це стерплю я за Модржани...
Коли ж мій Бозя неблаганний
Розверзе хлябі в небесах, –
В своїх згадайте молитвах:
“Сконав, не трапивши в Модржани!..”

Даруйте, хороші мої, мені ці нековирні “верші”: на кращі нашвидку (треба кинути листівку в скриньку, щоб не спізнитися) не спромігся. Приїду, а Леонід Тимофєєвич приготує для мене “Милость Божу” й III-ій т. моїх “вершів”.

Привіт!

Ваш С. Черкасенко” [12].

Епістолярну форму митець використовує й у власних художніх творах, зокрема у драмі “Про що тирса шелестіла” (сцена написання запорожцями листа турецькому султанові), в оповіданнях “Нескінченна поема” (лист чоловікові від коханої, яка його залишила), “Патріот” (лист із погрозами псевдопатріотів за його “донощицьку діяльність”), у романі “Пригоди молодого лицаря” (листи, якими обмінюються персонажі твору).

Отже, можемо констатувати, що епістолярій С. Черкасенка важливий для вивчення його творчості, містить численні авторські коментарі та рефлексії стосовно специфіки творчого процесу, ідейних та естетичних поглядів.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Антоненць Н.* Педагогічна діяльність Спиридона Черкасенка в контексті руху за національну освіту (1906 – 1940): Дис.... канд. пед. наук: 15.Х.01 Інститут педагогіки АПН України. – К., 2004. – 221 с.
2. *Антоненць Н.* “Така доля молодих письменників...” : Драма “Хуртовина” Спиридона Черкасенка на тлі його життя // *Українська мова та література.* – 2004. – № 39. – С. 25-28.
3. *Жицька Т.* З епістолярії С. Черкасенка (укр. письменника, 1876 – 1940) // *Київ. старовина.* – 1996. – № 2-3. – С. 100-103.
4. *Жицька Т.* Листи Спиридона Черкасенка до Миколи Вороного // *Сучасність.* – 1993. – № 5. – С. 146-155.

5. Жицька Т. Листи С. Черкасенка до М. Шаповала (1924р.) // *Історичний журнал*. – 2006. – №4. – С. 96-107.
6. Жицька Т. Театральні контури архетипних сюжетів у драматургії С. Черкасенка // *Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого*. – 2009. – Вип. 4-5. – С. 47-56.
7. Івасюк О. Листування С. Черкасенка із В. Дорошенком (на матеріалах фондів літературного архіву пам'яток національної писемності Чехії) // *Літературознавство: [Матеріали V конгр. Міжнар. асоц. українців, Чернівці, 26 – 29 серп. 2002 р.]*. – Чернівці, 2003. – С. 240-244.
8. Аляхова Ж. Історія української епістології: дослідження та видання епістолярної спадщини // *Слово і Час*. – 2006. – №6. – С. 70-81.
9. Хорунжий Ю. "... Без їхнього дозволу": [Про арх. С. Русової та її листування із С. Черкасенком] // *Книжник*. – 1991. – №6. – С 5-6.
10. Черкасенко С. Лист дев'ятий від 23. VIII. 935 Автобіографія в листах // *Український громадський Видавничий фонд в Празі. – Фонд № 122с. – Арх. № 278*.
11. Черкасенко С. Лист перший від 10. VII. 935. С. Черкасенко. Автобіографія в листах. // *Український громадський Видавничий фонд в Празі Фонд № 122с. Арх. № 278*.
12. Черкасенко С. Лист 14. Горні Черношіце, 13. VII. 934. Особистий фонд професора Леоніда Тимофійовича Білецького. Листи від С. Черкасенка // *Центральний державний архів вищих органів влади та управління України. – Ф. 3876, оп. 1, арх. 1-55 (1930-1940)*.

Отримано 29 вересня 2011 р.

М. Рівне

Уляна Чіпак

УДК 821.161.2 Шевчук-31

ЕРОТИЧНО-ТАНАТОЛОГІЧНИЙ КОНЦЕПТ У ПОВІСТІ ВАЛЕРІЯ ШЕВЧУКА "БІС ПЛОТІ"

У статті розглянуто еротично-танатологічний концепт у повісті Валерія Шевчука "Біс плоті" та осмислено роль бароко у формуванні ідіостилу письменника.

Ключові слова: архетип, алегорія, бароко, візія, концепт, повість, символ.

Уляна Чіпак. Еротично-танатологічний концепт у повісті валерія шевчука "біс плоті"

This article deals with the "death and love" concept in Valerij Shevchuk's story "The devil of flesh" and the role of baroque in the formation of the novelist's idiosyncrasy is interpreted.

Key words: archetype, allegory, baroque, vision, concept, story, symbol.

Справжній письменник володіє пером так майстерно, що читач у кожному слові немовби віднаходить часточку "таїни творення", а тому з легкістю прочитує все недоказане поміж рядків, співпереживає героям і наче сам проживає все те, що трапляється з персонажами. Ще більшу популярність має митець, твори якого впливають на формування світогляду і становлення особистості, адже торкаються проблем вічних: кохання, сенсу життя, смерті, життєвого вибору. Серед таких письменників почесне місце посідає Вал. Шевчук, творчість якого, навіть на перший погляд, вирізняється певною складністю, але саме в ній полягає цінність його прози.

Еротично-танатологічний концепт у доробку цього митця посідає чільне місце, адже інтерес до цієї теми посилюється, на думку Ф. Ар'єса, в епоху бароко, яку досліджує письменник. Він зазначає: "Моя наукова і перекладацька праця біля пам'яток українського літературного бароко впливає на образну структуру мого тексту, на сюжетно-конструкцієтворення" [7, 4].

"Дослідницька стратегія Вал. Шевчука часом нагадує насичену гру в межах власної пам'яті, зафіксованої інформації про літературний простір, що оприявнюється в переповнених фактографічними зіставленнями, текстовими порівняннями, посиланнями на власні праці та висновки міркуваннях" [4, 36].